

Buletin

Rejab 1446H/Januari 2025

ACIS

Pemeriksaan Islam dalam Era Digital

eISSN 2600-8289

9 772600 828001

Fatwa

Penggunaan E-Wallet di Malaysia: Satu Analisa

Oleh:
Siti Nurhidayah Md Tahir
Pensyarah Akademi Pengajian Islam
Kontemporari (ACIS), UiTM Cawangan
Negeri Sembilan, Kampus Kuala Pilah.

Prof. Madya Dr Mohd Fuad bin Sawari & Dr. Mohamad Sabri Bin Zakaria

Jabatan Fiqh dan Usul al-Fiqh, Kulliyah Ilmu Pengetahuan Berteraskan Wahyu dan Sains Kemanusiaan AbdulHamid AbuSulayman, Universiti Islam Antarabangsa Malaysia.

E-wallet atau e-dompet merupakan inovasi dalam sistem pembayaran digital yang semakin mendapat tempat dalam kehidupan masyarakat Malaysia. Menurut Ordinan Majlis Islam Sarawak (2021), ia ditakrifkan sebagai "*aplikasi wallet yang memerlukan tambah nilai daripada bank, di mana wang tersebut ditukarkan kepada e-money dan disimpan dalam akaun e-wallet untuk tujuan pembayaran secara dalam talian mahupun fizikal.*"

E-money atau wang elektronik adalah nilai wang yang disimpan secara elektronik dalam bentuk digital. Ia dikeluarkan atas penerimaan dana bagi tujuan pembayaran. Wang elektronik ini boleh diterima oleh entiti selain daripada pengeluar *e-money* tersebut. Apabila pengguna menambah nilai ke dalam *e-wallet*, wang tunai atau dana dari akaun bank akan ditukar kepada *e-money* pada nilai yang sama. Pada asasnya, digital prabayar yang dipasang pada peranti pintar seperti telefon bimbit atau komputer. Aplikasi ini bukan sahaja menggantikan dompet fizikal tradisional, malah menawarkan kemudahan transaksi tanpa tunai yang lebih efisien dan mudah diakses melalui peranti mudah alih.

Menurut laporan Adyen Index 2024 yang melibatkan kajian ke atas lebih 38,000 pembeli dan 13,000 peniaga di 26 pasaran, Malaysia mencatatkan kadar penggunaan dompet mudah alih tertinggi di dunia. Sebanyak 63 peratus rakyat Malaysia menggunakan kemudahan ini untuk pembelian. Statistik ini mencerminkan transformasi ketara dalam tabiat pembayaran rakyat daripada kaedah tradisional kepada digital (Berita Harian Online, 2024; Farid, 2024). Antara *e-wallet* yang mendapat sambutan di Malaysia ialah GrabPay, Touch 'n Go, Boost, Setel dan ShopeePay, yang masing-masing menawarkan pelbagai perkhidmatan seperti pembayaran bil, pembelian dalam talian, dan pemindahan wang (Farid, 2024). Kesemua platform ini menawarkan pelbagai insentif seperti pulangan tunai dan ganjaran untuk menarik pengguna, serta mengintegrasikan pelbagai perkhidmatan dalam satu aplikasi bagi memberikan kemudahan dan pengalaman pengguna yang lebih baik.

Selain memudahkan urusan harian, e-wallet turut meningkatkan keselamatan pengguna dengan mengurangkan risiko yang berkaitan dengan pembawaan wang tunai. Dari sudut perundangan, penggunaan *e-wallet* di Malaysia tertakluk di bawah Akta Perkhidmatan Kewangan Islam 2013 (Akta 759), dengan Bank Negara Malaysia (BNM) diberi mandat untuk mengawal selia dan memantau operasi sistem pembayaran. Secara khusus, Seksyen 43 akta tersebut memperuntukkan;

"Bank boleh menentukan standard bagi sistem pembayaran-

a. bagi menggalakkan keselamatan, integriti, kecekapan atau kebolehpercayaan sistem pembayaran yang ditetapkan...; atau

b. demi kepentingan peserta semasa atau bakal peserta sistem pembayaran yang ditetapkan atau pengguna."

Perlembagaan Persekutuan Malaysia, melalui Jadual Kesembilan, telah memperuntukkan bidang kuasa hal ehwal Islam kepada kerajaan negeri masing-masing seperti yang termaktub dalam Senarai Negeri. Peruntukan ini memberi kuasa perundangan kepada setiap negeri untuk menggubal undang-undang berkaitan hal ehwal Islam mengikut konteks dan keperluan tempatan. Natiujahnya, wujud kepelbagaian dalam Enakmen Undang-Undang Islam antara negeri-negeri di Malaysia, yang turut membawa kepada perbezaan dalam penetapan fatwa bagi sesuatu isu di peringkat negeri (Latif, 2009).

Sehingga kini, terdapat beberapa jawatankuasa fatwa negeri yang telah mengeluarkan ketetapan mengenai penggunaan *e-wallet*, antaranya:

Selangor

Mesyuarat Jawatankuasa Fatwa Negeri Selangor Kali ke-5/2019 yang bersidang pada 30 Oktober 2019; "*Pembayaran zakat melalui ejen saluran pembayaran iaitu Touch 'n' Go dan Boost yang menyediakan perkhidmatan E-Wallet dan Kod Quick Response (QR) adalah harus menurut Hukum Syarak*"

Kedah

Jawatankuasa Fatwa Negeri Kedah yang bersidang pada 8 November 2020; "*Hukum penggunaan aplikasi e-wallet dalam transaksi digital adalah diharuskan...*"

Pulau Pinang

Unit Tugas-Tugas Khas Zakat Pulau Pinang yang diterbitkan pada tahun 2021;

“(i) Hukum menggunakan aplikasi e-wallet sebagai alat pembayaran kutipan zakat di Pulau Pinang adalah **harus** dengan syarat dipastikan penyedia/syarikat aplikasi e-wallet adalah patuh syariah.

(ii) Bersetuju dengan permohonan Shopee sebagai platform e-wallet pembayaran zakat di Pulau Pinang dan hukumnya adalah **harus...**”

Sarawak

Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001 di bawah seksyen 37, berkuat kuasa pada 1 Februari 2021;

“(1) Hukum penggunaan e-wallet mengikut perspektif syarak adalah **diharuskan...**”

Perak

Jawatankuasa Fatwa Negeri Perak yang bersidang pada 4 Ogos 2021;

“Penggunaan e-wallet adalah **diharuskan** dengan syarat...”

Pahang

Mesyuarat Jawatankuasa Perundangan Hukum Syarak Negeri Pahang (JPHSNP) Bilangan 03/2022 yang bersidang pada 3 & 4 Ogos 2022;

“Penggunaan e-wallet adalah **diharuskan** dengan syarat menepati parameter yang ditetapkan seperti berikut:

1. Urus niaga melibatkan transaksi digital hendaklah dilakukan melalui operator e-wallet yang diluluskan dan dikawal selia oleh pihak berautoriti dan patuh syariah sahaja.
2. Pengguna dan operator hendaklah mempunyai pengetahuan berkenaan e-wallet, memahami hak tanggungjawab mereka selaku pihak yang berakad.
3. Dalam pematuhan transaksi ini, operator dinasihatkan untuk mendapatkan khidmat nasihat syariah daripada Penasihat Syariah yang bertaualiah...”

Berdasarkan fatwa-fatwa yang dikeluarkan, kesemua negeri yang telah mengeluarkan ketetapan - Selangor, Kedah, Pulau Pinang, Sarawak, Perak dan Pahang - membenarkan penggunaan e-wallet dengan syarat-syarat tertentu bagi memastikan pematuhan kepada prinsip syariah. Khususnya, Pulau Pinang memberi penekanan kepada keperluan pematuhan syariah sepenuhnya bagi e-wallet yang digunakan dalam urusan pembayaran zakat.

Analisis terhadap fatwa-fatwa dari negeri Kedah, Perak, Pahang dan Sarawak menunjukkan bahawa terdapat dua pihak utama yang perlu memainkan peranan dalam memastikan transaksi digital melalui e-wallet mematuhi hukum Islam iaitu: **Tanggungjawab Operator E-Wallet:** Operator e-wallet memikul tanggungjawab utama untuk memastikan operasi mereka mematuhi prinsip dan peraturan syariah di bawah pengawasan pihak berkuasa yang berkaitan. Dalam hal ini, operator perlu mendapatkan khidmat nasihat daripada penasihat syariah yang bertaualiah bagi memastikan kepatuhan kepada garis panduan yang ditetapkan. Setiap kontrak dan implikasinya kepada pengguna perlu dinyatakan dengan jelas untuk mengelakkan sebarang kekeliruan. Di samping itu, operator bertanggungjawab menyediakan mekanisme pemulangan wang yang cekap, terutamanya dalam kes penutupan akaun atau kematian pengguna di mana wang tersebut perlu dipulangkan kepada waris yang sah.

Tanggungjawab Pengguna E-Wallet: bertanggungjawab untuk memahami secara mendalam cara penggunaan e-wallet serta hak dan tanggungjawab mereka dalam transaksi digital. Pengguna perlu memiliki pengetahuan asas berkaitan transaksi digital dan sentiasa peka semasa menggunakan e-wallet untuk memastikan kesahihan setiap transaksi yang dilakukan. Selain itu, pengguna disarankan untuk mengutamakan penggunaan diiktiraf patuh syariah bagi memastikan setiap transaksi yang dilakukan adalah selaras dengan prinsip-prinsip Islam.

Di Malaysia, terdapat beberapa pilihan e-wallet yang telah diiktiraf sebagai patuh Syariah, antaranya MAE (Maybank e-Wallet), PayHalal, dan Touch 'n Go eWallet GO+. Selain itu, terdapat juga e-wallet yang menawarkan perkhidmatan “Buy Now, Pay Later” (BNPL), seperti Boost PayFlex dan SPayLater. Pilihan-pilihan ini menyediakan alternatif kepada pengguna yang mengutamakan aspek pematuhan Syariah dalam urusan kewangan digital mereka.

Kesimpulannya, penggunaan e-wallet di Malaysia telah mendapat pengiktirafan daripada pelbagai Jawatankuasa Fatwa Negeri, tertakluk kepada syarat-syarat tertentu yang menjamin pematuhan Syariah. Perkembangan ini membuktikan keanjalan hukum Islam dalam menghadapi evolusi teknologi kewangan moden, selaras dengan kaedah fiqh “*al-asl fi al-mu’amalat al-ibāhah hatta yadull al-dalil ‘ala al-tahrim*” sehingga ada dalil yang menunjukkan pengharamannya. Firman Allah Taala dalam surah al-Hasyr ayat 7 yang bermaksud: “...Dan apa yang dilarang bagimu maka tinggalkanlah...”

Dalam konteks e-wallet, tiada nas yang mengharamkan penggunaannya secara khusus, malah analisis terhadap fatwa dari enam negeri menunjukkan keharusannya dengan syarat mematuhi garis panduan yang ditetapkan. Keberkesanan sistem e-wallet yang patuh Syariah bergantung kepada kerjasama erat antara operator dan pengguna dalam menunaikan tanggungjawab masing-masing, bagi memastikan setiap transaksi digital yang dilaksanakan bukan sahaja mematuhi prinsip Syariah, malah memberi manfaat kepada masyarakat secara keseluruhan.

Rujukan

- Berita Harian Online. (2024, Mei 28). “Rakyat Malaysia pengguna dompet mudah alih tertinggi di dunia.”
Jabatan Mufti Negeri Selangor. (2019, Oktober 27). ‘Pembayaran zakat melalui perkhidmatan e-wallet dan kod quick response (QR).’
Jabatan Mufti Negeri Kedah. (2020, November). ‘Hukum penggunaan e-wallet menurut perspektif syarak.’
Jabatan Mufti Negeri Perak. (2021, Ogos). ‘Penggunaan e-wallet mengikut perspektif syarak.’
Jabatan Mufti Negeri Pahang. (2022, Ogos). ‘Penggunaan e-wallet mengikut perspektif syarak.’
Latif, H. H. M. (2009). Undang-undang Islam dalam perlembagaan Malaysia: Kewajarannya berdasarkan faktor sejarah perundangan Tanah Melayu. *Journal of Governance and Development (JGD)*, 5, 22-47.
Ordinan Majlis Islam Sarawak. (2021, Februari). ‘Fatwa hukum penggunaan e-wallet mengikut perspektif syarak.’
Zakat Pulau Pinang. (2021). ‘Kajian hukum pembayaran zakat melalui e-wallet di zakat pulau pinang.’